

17.11.23
Укр.літ

Клас: 9-А,Б
Вч.: Харенко Ю.А.

Іван Котляревський.
Творчість письменника –
новий етап у розвитку
національного
самоусвідомлення.
Драматург і театральний
діяч. Історія створення
“Енеїди”

Коротко про письменника

І. Котляревський народився 9 вересня 1769 р. в козацькій родині, яка отримала дворянський статус, хоча й не мала великих маєтків, зокрема належної кількості землі й кріпаків, через що пізніше дехто з дослідників ставив дворянство родини Котляревських під великий сумнів. Початкову освіту Котляревський, як тоді було прийнято, здобув у дяка, а в 1780 р. батьки віддали сина в Полтавську семінарію. У спогадах самого І. Котляревського натрапляємо на такий висновок: «Погано у нас було, і не дай, Боже, як погано!.. Учили нас казна-чому і учили як-небудь». Був хлопчина одним із найздібніших учнів.

Та коли у 1789 р. помер батько, через матеріальну скруту Іванові довелося покинути семінарію. Закономірно, що двадцятирічний юнак не міг залишатися на утриманні матері, жити з невеличкого підсобного господарства, тому відразу ж узявся заробляти на хліб насущний сам.

Служив у різних полтавських канцеляріях, учителював у поміщицьких маєтках у Золотоніському повіті й самій Золотоноші.

Після хвороби письменник записався у Сіверський карабінерний полк. Спочатку військова частина перебувала в Петербурзі.

Дванадцять років, віддані військовій службі, не принесли капітанові Котляревському ні кар'єрного росту, ні слави.

У січні 1808 р. він подав у відставку. Марно Іван Петрович шукав посади в Петербурзі й пробував видати свій геніальний твір. Довелося вертатися в Полтаву до старої матері і вдовольнятися тією роботою, яку могла запропонувати рідна провінція. Тож І. Котляревський погодився на посаду наглядача Будинку виховання дітей бідних дворян, а свій хист сатирика реалізував, видаючи рукописний журнал «Полтавська муха».

У середині 1812 р. І. Котляревський знову повертається до військової служби: за дорученням генерал-губернатора він повинен був сформувати п'ятий козацький полк для війни з Наполеоном. За успішне виконання завдання І. Котляревського нагородили медаллю на честь переможного завершення війни, хоча безпосередньої участі в боях він не брав.

У 1817—1821-х рр. І. Котляревський керував Полтавським театром. Коли він побачив на сцені молодого Михайла Щепкіна, тоді ще артиста-кріпака, який прибув до Полтави у складі Харківської театральної трупи, то вирішив написати такий драматичний твір, у якому цей актор міг би віртуозно зіграти одну з найскладніших чоловічих ролей.

Помер Іван Котляревський 10 листопада 1838 р., перед смертю відпустивши на волю всіх своїх кріпаків. Раніше він цього просто не міг зробити: за такі вчинки в Росії, приписуючи крамолу вільнодумства, навіть дуже впливових дворян карали тюрмою або засланням. Проводжала в останній путь Івана Петровича вся Полтава.

У рік смерті І. Котляревського Тарас Шевченко написав вірш «На вічну пам'ять Котляревському». Наприкінці літа 1903 р. в Полтаві урочисто відкрили пам'ятник роботи скульптора Леоніда Позена. У середині ХХ ст. було відреставровано садибу поета і відкрито в Полтаві літературно-меморіальний музей.

Іван Котляревський –
дворянин. Батько мав
славний родовід, який
походив із
волелюбного
українського
духівництва, а мати –
з козацького роду
Жуковських

Будинок, у якому народився Іван
Петрович

Привѣтъ изъ Полтавы

Школа имени Ивана Котляревскаго съ видомъ на соборъ

Полтавська семінарія,
де навчався І.Котляревський

Літературно-меморіальний музей
Івана Котляревського в Полтаві

Пам'ятник на
могилі Івану
Котляревському
у Полтаві

Пам'ятники:

- пам'ятник на могилі І. П. Котляревського (скульптор Л. В. Позен, художник В. А. Волков)
- у 1903 році в Полтаві було споруджено перший у світі пам'ятник Котляревському (скульптор Л. Позен)
- на майдані перед Українським католицьким університетом м. святого Климента у Римі
- у 1971 році на території музею-садиби І. П. Котляревського встановлене погруддя письменника (скульптор Г. Н. Кальченко)
Пам'ятник — подарунок музею — гіпсобетонний бюст висотою 1,18 м на гранітному постаменті висотою 1,34 м.

- у 1973 році — пам'ятник-погруддя в Києві (скульптор Г. Кальченко)
- у 2004 році — пам'ятник літописцям Русі-України, подвижникам українського письменства з барельєфом І. П. Котляревського й написом «Енеїда» у Чернівцях (скульптор В. Гамаль)
- у 2010 році — пам'ятник у м. Бендери на території придністровського військово-історичного комплексу «Бендерська фортеця» (скульптор Петро Герман)

Премії:

- з 2007 року відбувається вручення обласної премії імені І. П. Котляревського
- 1990 р. встановлено премію в галузі драматургії і театрального мистецтва імені І. П. Котляревського, яка присуджується щорічно представниками Міністерства культури, Спілки письменників України та Спілки театральних діячів України

Прийом «Доміно». Скласти ряд «Діяльність І.Котляревського»

І.Котляревський → письменник → просвітитель
→ демократ → гуманіст → чиновник-
канцелярист → учитель →
військовослужбовець (майор) → директор
Полтавського будинку виховання дітей бідних
дворян → наглядач богоугодних закладів →
директор полтавського театру → перкладач

Історія написання «Енеїди»

Над твором автор працював близько 30 років (з перервами). Три перші частини вийшли друком у 1798 році, четверта – у 1809 році, п'ята - у 1822 році. Повністю твір завершено в 1825-1826рр., а видано в 1842 р. після смерті письменника.

1798 р. перше видання «Енеїди» з'явилося завдяки ініціативі конотопського поміщика Максима Пурпури. Він видає своїм коштом з характерною присвятою: «Любителям малоросійського слова».

«Енеїда» була перша друкована українська книга, написана живою народною мовою, що своєю появою стверджувала початок етапу у розвитку нашої літератури.

«Енеїда» —
перша пам'ятка
українського
письменства, що
була укладена
розмовною
українською
мовою

*Гр. Тимченко
1846.*

МАЛОРОССІЙСКАЯ

ЕНЕИДА

ВЪ ТРЕХЪ ЧАСТЯХЪ.

Съ приобщеніемъ
значенія Малороссійскихъ словъ ииѣхъ по
Лермонтовской евангеліи, ииѣхъ и поимѣхъ
многихъ другихъ.

ВЪ САНКТЪ ПЕТЕРБУРГѢ.

1778 ГОДА.

В. К.

На видна вже нину Тарасу
 Натисла палець на роту,
 Щоб нікому до сина вже не
 Терати на сабинь сестр бід;
 Во ризницюшла, бризнула въ воду,
 Нырнула — а не спаняючи бриту,
 На кверниці пішла душа.
 Дняй ховіть, небо приймись,
 Вда и билих не предсказались,
 Щоб не пропала пів сь хата.

Вірш українськ. мови.

В И Р Г И Л І Е В А

Э Н Е И Д А

на

МАЛОРОССІЙСКИЙ ЯЗЫКЪ

ПРЕЛОЖЕНАЯ

И. КОТЛЯРЕНКОМЪ.

КНИЖЬ ПЕРВОУЧЕНЫМЪ И ДОПОЛНЕННАЯ
 НЕОТЪНУ ПЕРВОНАКЪ НАДАНІЙ.

Частъ 1-я.

САНКТЕТЕРБУРГЪ,

въ МЕДИЦИНСКОЙ УЧЕБНОЙ

1809 года.

ВИРГИЛІЕВА

ЭНЕНДА.

Y 437
836

МАЛОРОССИЙСКИЙ ПОСЫЛ

Коллекция

И. Комаровский.

Число 1

А. 437 (17)

ЗАПИСЬ.

В ПЕЧАТНИЦЕ ИСТОРИКО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ

1844.

А. 437 I.

а
К
1001

БИБЛИОТЕКА ИСТОРИКО-ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ
СПЕЦИАЛЬНАЯ
1844

Іван Котляревський

ЕНЕЇДА

Видавництво художньої літератури

«ДНІПРО»

Київ 1968

Для написання твору автор скористався:

- ☐ Досвідом своїх попередників.
- ☐ Різдвяними, великодніми віршами мандрівних дяків.
- ☐ Реальною дійсністю того часу.
- ☐ Усною народною творчістю.
- ☐ Творчістю Г.Сковороди та бурлескно-сатиричною літературою 18 століття.

- ❑ Матеріалом з епізодами про життя українських козаків, старшин, селянства, міщан, священиків, учнів.
- ❑ Жартівливими ліричними віршами, інтермедіями до шкільних драм

Особливості твору

«Енеїда» - енциклопедія життя українського народу. Легко й невимушено вплітаються в сюжет поеми описи життя українців. У поемі зібрано велику й цінну етнографічну, етнологічну, фольклорну інформацію. У структурі поеми описано народні вірування, звичаї, ігри, обряди, справи, побут, кухню, одяг.

Автор з гумором описує порядки. У поемі відбито народну мову періоду Гетьманщини. Українське присутнє в усьому.

У поемі минуле стало сучасним, сучасне – минулим, героїчне – побутовим, побутове – піднесено-урочистим.

«Енеїда» - показ соціального життя тогочасного українського суспільства

Похідні твори:

- опера «Енеїда» (музика М. Лисенка, лібрето М. Садовського). 23 листопада 1910 року в Києві була поставлена опера Миколи Лисенка за мотивами першої частини "Енеїди".
- опера «Еней на мандрівці» (музика і лібрето Я. Лопатинського)
- оперета Г. Ашкаренка (лібрето М. Кропивницького) та інші музичні твори.
- „Енеїда“ — мультфільм, створений за мотивами однойменної поеми Івана Котляревського на студії Українафільм в 1991 році

Екранізації:

- 1969 р. за мотивами поеми «Енеїда» створено мультфільм Н. Василенко «Пригоди козака Енея»
- 1991 р. — «Енеїда» В. Дахна

Домашнє завдання:

Дочитати «Енеїду», записати теорію літ-ри зі ст.92, вивчити поняття.